

JUNI 2026 · FOLKEVERSJON AV DEN ØKONOMISKE ANALYSEN AV VESTVÅGØY KOMMUNE

Hva skjer med pengene i Vestvågøy?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «disposisjonsfond» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Vestvågøys økonomi fant. Og Vestvågøy har en alvorlig tvist: regnskapet ser solid ut på papiret, men sparekontoen er nesten tom, og kommunen må kutte i skole, SFO og kultur for ikke å havne under statlig økonomisk overvåking.

9 %

så solid ser «overskuddet» ut på papiret — godt over det anbefalte nivået. Men dette tallet lyver om hvor god råd kommunen egentlig har

2,8 %

så lite er det igjen på sparekontoen.
Kommunedirektøren sier rett ut at reservene er oppbrukt

~94 mill.

så mye må kommunen kutte over tre år — rundt 28 årsverk, og kuttene treffer særlig skole, SFO og kultur

Tenk på kommunen som en husholdning: Vestvågøy «tjener» godt nok — skatt og overføringer fra staten. Men i ti år har familien levd litt over evne uten å merke det, fordi den fikk ekstra inntekter underveis (god skatt, tilskudd for flyktninger, korona-penger). Disse skjulte at de faste regningene egentlig var for store. Nå er ekstra-inntektene borte, og **sparekontoen er tom**. På papiret ser fjoråret bra ut, men det skyldes engangsbeløp som ikke kommer igjen. Derfor må familien nå kutte hardt i hverdagen — og marginen er så liten at den minste uforutsette regning kan velte budsjettet. Det er omtrent det som skjer i Vestvågøy nå.

Grunnlaget for dette heftet er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, Statsforvalteren, kommunens egne rapporter, tilsyn og kunnskapsgrunnlag). Den tekniske rapporten viser alle kilder og utregninger. Hovedtallene her er fra 2025 — det siste året med endelige, reviderte tall (publisert 16. juni 2026).

Vestvågøy holder eldreomsorg og barnevern stramt — men bruker mest av alt på administrasjon

For å sammenligne kommuner rettferdig kan man ikke bare se på kronebeløp — en kommune med mange barn trenger mer skole, en med mange eldre trenger mer omsorg. Staten har derfor et eget regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning. Vi har sammenlignet Vestvågøys faktiske forbruk med dette «forventet behov»-tallet:

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Administrasjon («byråkratiet»)	30 mill. mer	Den klart største «dyre» posten — og den vokser raskt. Les side 3
Sosialhjelp m.m.	11 mill. mer	Over forventet — men avtar fra året før
Barnehage	7 mill. mer	Litt over forventet
Helsetjenester (legevakt, helsestasjon m.m.)	6 mill. mer	Over forventet — og økende
Grunnskole	3 mill. mindre	Så vidt under forventet (lå litt over året før)
Barnevern	11 mill. mindre	Langt under forventet — men staten har påvist svikt her
Eldreomsorg og hjemmetjenester	33 mill. mindre	Drives svært nøkternt — langt under forventet

Det overraskende: Vestvågøy holder de tunge omsorgstjenestene — eldreomsorg og barnevern — stramt under det befolkningen tilsier. Eldreomsorgen alene koster 33 millioner mindre enn forventet. Samtidig er administrasjonen den klart dyreste posten: 30 millioner over forventet, og voksende. Det er et påfallende mønster når kommunen samtidig kutter i skole, SFO og kultur.

Regnestykket viser altså at Vestvågøy **sparer på omsorgen og barnevernet, men ikke på administrasjonen**. Hvorfor byråkratiet vokser mens alt annet kuttes, er det ingen som har klart å forklare. Det er den store, åpne gåten i kommunens økonomi — og den forklarer vi nærmere på neste side.

Hvorfor vokser «byråkratiet» mens kommunen kutter overalt ellers?

Mens Vestvågøy legger ned tilbud i skole, SFO og kultur, vokser utgiftene til administrasjon. På to år har de økt fra 17 til 30 millioner over det forventede — og er nå den klart største posten som ligger over forventet behov. Det er det mest påfallende — og minst forklarte — funnet i hele analysen. Ingen offentlig kilde forklarer hvorfor. To mulige forklaringer finnes:

- **Små kommuner har dyrere administrasjon per innbygger.** Uansett hvor liten kommunen er, må den ha en økonomiavdeling, IT-folk, ledere og beredskap. Disse «grunnfunksjonene» har en minstestørrelse. Når innbyggerne er få og avstandene store — slik de er i Lofoten — blir kostnaden per innbygger høyere enn i en stor by. Vestvågøy er en liten og geografisk krevende kommune.
- **Omstillingen kan blåse opp tallet midlertidig.** Selve arbeidet med å snu økonomien — prosjekter, omstillingskostnader, pensjonsutgifter — kan bli bokført på administrasjonen det året innsparingene topper seg. Da ser administrasjonen dyrere ut enn den egentlig er over tid.

Viktig presisering: Dette betyr **ikke** at det foregår sløsing. Det vet vi rett og slett ikke — ingen har gått tallet etter i sømmene. Men når en kommune kutter i skolen og kulturen, er en stor og voksende administrasjonspost det mest opplagte stedet å lete etter et mulig innsparingspotensial. Det er en **indikasjon på at noe bør undersøkes** — ikke en konklusjon om at pengene sløses bort.

Kort sagt: Administrasjonen er den store, åpne gåten i Vestvågøys regnskap. Den vokser stikk i strid med all annen innstramming, og ingen har forklart hvorfor. Før kommunen kutter enda mer i tjenestene til folk, bør den få på bordet nøyaktig hva disse 30 millionene består av.

Solid på papiret — men nesten blakk i hverdagen

9 %

«overskuddet» i fjor så solid ut på papiret. Men det skyldtes engangsinntekter som ikke kommer igjen

2,8 %

så lite er det igjen på sparekontoen. Reservene er, med kommunedirektørens egne ord, oppbrukt

93 %

kommunens lån tilsvarer nesten en hel årsinntekt — høy gjeld, som spiser av budsjettet hvert år

Her er den ærlige historien. Vestvågøys regnskap *ser* solid ut — et «overskudd» på 9 prosent er høyt. Men tallet lyver om hvor god råd kommunen egentlig har.

Overskuddet som forsvinner

I ti år har Vestvågøy hatt et underliggende underskudd — kommunen brukte mer enn den hadde råd til. Det ble skjult av ekstra-inntekter: god skatteinngang, tilskudd for flyktninger og koronapenger. Disse engangsbeløpene gjorde at regnskapet så fint ut, mens det egentlig var et hull under. Nå er ekstra-inntektene borte, og hullet vises. Til forskjell fra rike kommuner har Vestvågøy **ingen «arvefond» eller børsformue** i bakhånd å støtte seg på. Sparekontoen er reelt nesten tom (2,8 %), og kommunedirektør Lill Stabell sier rett ut at reservene er oppbrukt, og at kommunen drifter «rundt 100 millioner over det som er forsvarlig».

Høy gjeld og harde kutt

Samtidig har Vestvågøy høy gjeld — lånet tilsvarer nesten en hel årsinntekt. Renter og avdrag spiser en stor del av pengene hvert år. Derfor må kommunen kutte: rundt 94 millioner over tre år, og omtrent 28 årsverk skal bort (kommunen regner med at ingen blir oppsagt, men at folk slutter naturlig). Kuttene treffer særlig **skole, SFO og kultur**, og en ny skolenedleggelse er varslet som mulig. Marginene er nå så små at nær sagt hva som helst — en sviktende skatteinntekt eller en uforutsett regning — kan sende kommunen under statlig økonomisk overvåking, kalt **ROBEK**. Da mister kommunestyret mye av friheten til å bestemme over egen økonomi.

Hvorfor «9 %» og «tom sparekonto» ikke er en selvmotsigelse: Et godt enkeltår kan godt forekomme samtidig som økonomien er svak over tid — hvis det gode året skyldes inntekter som ikke varer. Det er nettopp det som har skjedd i Vestvågøy. Derfor er ikke de 9 prosentene noe tegn på at kommunen har penger å rutte med. De er en illusjon av handlefrihet.

Det ærlige bildet er altså ikke «Vestvågøy går så det suser». Det er en kommune som i et tiår levde over evne på lånt tid, og som nå — med tom sparekonto og høy gjeld — må stramme hardt inn for å unngå å miste kontrollen over egen økonomi.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. I 2025 så Vestvågøy ut til å ha et solid overskudd (9 %). Men dette skyldtes engangsinntekter, så tallet sier mer om fjoråret enn om hvor god råd kommunen egentlig har.

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger som i prinsippet kan brukes når noe svikter. Måles i prosent av årsinntekten. Vestvågøy: bare 2,8 % — svært lite. Kommunedirektøren beskriver reserveene som oppbrukt.

Netto lånegjeld

Kommunens «boliglån». Vestvågøys gjeld tilsvarer rundt 93 % av en hel årsinntekt — høyt. Renter og avdrag spiser en stor del av budsjettet hvert år, og er en viktig grunn til at kommunen må kutte.

Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge, ut fra hvor mange barn, unge og eldre den har. Det gjør det mulig å sammenligne Vestvågøy rettferdig med helt ulike kommuner — og det er dette som viser at kommunen holder omsorgen stramt, men bruker mest på administrasjon.

ROBEK

Et statlig register over kommuner som ikke har økonomien i orden. Havner en kommune her, mister den mye av friheten til å bestemme over egen økonomi — staten må godkjenne store beslutninger. Vestvågøy kutter hardt nettopp for å unngå (ny) ROBEK-innmelding.

Effektiviseringspotensial

At noe *kanskje* kan gjøres rimeligere uten at tilbudet blir dårligere. Det er **ikke** det samme som sløsing — det betyr bare at et område bør undersøkes nærmere. Administrasjonen i Vestvågøy er et slikt område.

Endelige tall

2025-tallene er nå endelige (reviderte), publisert av SSB 16. juni 2026, og er hovedåret i dette heftet. 2024-tallene står igjen som sammenligning. Alle hovedkonklusjoner bygger på endelige tall.

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA og Kommunefakta), statens fordelingssystem, Vestvågøys eget kunnskapsgrunnlag, statlige tilsyn fra Statsforvalteren, og lokale nyhetsoppslag. Noen detaljer mangler — kommunens årsmelding for 2024 og enkelte budsjettvedtak lå bak betalingsmur eller var ikke tilgjengelige — og den tekniske rapporten er ærlig om hva som ikke ble funnet.

Folkeversjon, oppdatert 16. juni 2026. Tall i millioner kroner der annet ikke er sagt; hovedår 2025 (2024 som sammenligning). Viktig presisering: når analysen sier at noe koster «mindre enn forventet», betyr det ikke at tilbudet er dårlig — det kan være bevisst, nøktern drift, men også at tjenesten er presset (for barnevernet har staten påvist svikt). Og når administrasjon koster «mer enn forventet», betyr det ikke sløsing, men at området bør undersøkes. Poenget er at valgene bør tas med åpne øyne, og at noen må si hva som skal betale for hva.